

אנשי הכפר קיוו, שהכניסה האסורה לא תקפח את פרנסתם כליל ותכניס להם לפחות את הלירות שקיבלו בזמנו מידי הבריטים. ליתר בטחון המשיכו להיכנס לשטחים ול-עבדם, כשלא נשמעו יריות בשטח.

ביום האחרון של אותו החודש נכנסה שוב מכוניתו של המושל הצבאי לכפר והכרוז חזר וקרא את ההכרזה כמו בחודש הקודם.

כך, במשך קרוב לשנתיים, חודש אחר חודש, נכנסה המכונית לכפרות כל כפרי בקעת בית-הכרם, כשהכרוז קורא בשיע-מום את ההכרזה הקבועה, המשתנה רק במלה אחת: שם החודש.

הפלחים הפסיקו לשים לב להודעות, עיבדו את אדמתם. כעבור שנתיים הפסיק גם המושל הצבאי לשלוח את כרוזו. עד שבשנת 1954 היממה הפצצה את תושבי הכפרים. המושל הצבאי הכריז על שטחים שמדרום לכביש עקרוצפת כעל שטח סגור לחלוטין, שהכניסה אליו אסורה ללא רשיון מהמושל הצבאי. אחאב הישראלי החל ללשוט את עיניו וידיו לכרם הזיתים של נבות.

★ ★ ★

שרי-הבטחון הכחיש

כרזת המימוש הצבאי על מאות אלפים של דונמים במרכזו של הגליל הערבי כעל שטח סגור, גילתה בפעם הראשונה את הסיבות האמיתיות לקיומו של המימשל בשטחים הערביים של המדינה. הסיבה האמיתית לא נבעה משיקולי בטחון ולא שום כוונה מוצהרת אחר באותן השנים. היא הסתתרה מאחורי ההגדרה, שנשמעה רימה וציונית לכל תושבי ישראל הערבי, שרובם הגיעו ארצה אחרי הקמת המדינה: "יהודי הגליל!"

מאחורי הגדרה זו הסתתרה הכוונה ליישב את כל מרכזי הערבים בגליל בישוב עברי צפוף, שישימש כשומר לערבים תושבי האזורים מזה מאות שנים.

אך כל הדיקטות הראויות לעיבוד בי-אזור זה היו תפוסות על-ידי התושבים הערביים. אחאב הישראלי, כמו אחיו מן התנ"ך, לא העז עדיין לגזול את קרקע אחיו תושב ארצו ללא משפט, ולו מזומה. לכן הומצא משפטו של המושל הצבאי, שמטרתו האמיתית הייתה גזל אדמות הערבים. רק כעבור שנים רבות, ב-1962, הודה

כאן תקום עיר - על חשבוננו!

שאלן באפשרותם לרכוש בכסף זה קרקע אחרת, כי קרקעות

ספק, שאין בכחנת הממשלה להפקיע את קרקעות בקעת-הכרמים. המכתב שמור עד היום בביתו של חסן בקרי.

ההצהרות הועילו בכל זאת. המושל נאלץ לתת לכל תושב ותושב שביקש זאת רשיון כניסה לשטח הסגור, וכל העניין הפך למהתלה מרירה בין הכפרים, שהבינו את כחנת המימשל.

אך גם הגורמים ששאפו לנשל את הכפריים מעל אדמתם לא שקטו. הם חיפשו כל הזמן כיצד להפחיד אותם. בשנת 1958 מצאו דרך. הם המציאו את רשיונות המוות.

★ ★ ★

רשיונות המוות

הפלאה הראשון היה מכפר דיר אל-אסד. כשפנה אותו כפרי למושל הצבאי בבקשת חידוש רשיון-הכניסה, נתקל בהסכמה מהירה, בלי החקירה הממושכת, אותה גיחלו בדרך כלל נציגי המושל כדי ללחוץ על המבקשים. "רק תחתום על הגייר הזה"

מסביר אחד מזקני בענה לחברו, כשהוא מצביע על הנוף הגלילי, בן חמשת אלפי הדונם. הכפריים מסרבים לקבל פיצוי כספי בטענה המיעוט הערבי קוצצו והוזרמו רבות במשך השנים האחרונות.

לעשות. על פי הסמכויות שירש מהנציב הבריטי העליון, החליט שר האוצר, לוי אשכול, להפקיע חמשת אלפים וחמש מאות דונם מקרקע בקעת בית-הכרם, להקמת הי עיר החדשה, כרמיאל.

כל תושבי דיר אל-אסד מצאו את עצמם בין יום מחוסרי קרקע. דבר כזה קרה גם להחצית תושבי כפר בענה ולחלק מאנשי הכפר נחף הסמוך. החעדה החליטה גם הפעם לפעול נגד הצו בדרכים המקובלות של מחאות ופניות למוסדות חוקיים. עשירי בענה, שהיו בחלקם נוצרים ורובם היו בעלי הקרקע והמחצבות הגדולות, עמדו בי-ראש החעדה, החלו לפעול נמרצות נגד ההפקעה.

אנשי החעדה נסעו במשך חודשים בכל רחבי הארץ, פנו לסייעות שונות בכנסת, לשופטי בית-המשפט העליון, לפרופסורים, לסטודנטים ולהמוני עם — לבוא ולהשיג תהף בכנסת-מחאה, שיערך מטעם החעדה למניעת הפקעת אדמות בענה ודיר אל-אסד.

פוט לשופט מחוזי. **★ ★ ★ הצעה מפתחית הוגתה**

אך שיטת הגזל החוקי היתה איטית מדי לחומדי האדמה. הם חיפשו להם דרכים מהירות יותר, מה גם שבינתיים נתגלה, שמחצבות האבן הרבות באדמות כפרי בענה ודיר אל-אסד, אותן העריכו המזומנים שנים רבות כבעלות ערך פשוט בלבד, אינן אלא מחצבות שיש יקר, הנדרש ליצוא מיד לאחר עיבוד ראשוני קל.

האיכרים, ששנים רבות הוציאו אך בי-דוח את פרנסתם מאדמתם הסלעית, גילו לפתע את האוצר הטמון באבנים הקשות. רבים מהם היו מביאים מכונית לחלקתם, מוציאים מספר טונות אבנים וחיים מהן שנה שלימה. כשהוקמו כמה מחצבות גדולות יותר, מצאו בהן פרנסה למעלה מ-400 מפועלי הכפרים, והרחחה הכלכלית החלה נושבת בבקעה.

כרמיאל היה לנבות

הכנס עמד להתקיים בבענה בשבת האחרון נה. אנשי החעדה ידעו שהמימשל לא יאשר שום בקשה לכינוס, החליטו לקיימו בבית סגור, בביתו הגדול של בולוס בולוס הי בלתי מפלגתי. כינוס בבית פרטי סגור אינו זקוק לרשיון מהמשטרה, אך עצם הכניסה לכפר בענה, הנמצא בשטח המימשל הצבאי, מחייבת רשיון.

שבוע לפני הכנס, החלו אנשי המימשל בפעולה מונעת. הלחץ העיקרי הופעל על מפ"ם. בטענת חבלה בפיתוח ישראל וכני עזה להסתת מק"י דרשו אנשי הממשלה מ מפ"ם להימנע מהשתתפות בכינוס. רק ברגע האחרון, כאשר היה ברור לגמרי ש המימשל לא יירתע אפילו משפך דמים, ובל בד למנוע את הכינוס, נרתעו עסקני מפ"ם. טענו לצידוקם בשפה רפה, שאיש מק"י, עמו ישבו בוועד, לא ביקש רשיון לכינוס — וזאת למרות שידעו שלכינוס בבית פרטי אין צורך ברשיון.

את ראשי הוועדת הפעולה עצרה המשטרה יומיים לפני הכינוס. פעילים רבים ברחוב הערבי, בנייהם קצין מבחן לנוער מעכה, וסטודנט לרפואה הנמצא בירושלים, ריתקה המשטרה לביתם בעכו או בכפר מרוחק. ביום הכינוס עצמו נמתח מחסום דרכים בי-כניס המוביל לבענה ונמנעה כניסה כמעט מכל אדם שחפץ להיכנס לשטח מכונית. אנשי הכפר עצמם נאלצו להשאיר מכוניות ריקות ליד הכביש, עד חצות הלילה, לפי דרישת המשטרה. ואילו בכפר בענה ישב יוסף בולוס, המהנדס לכימיה, בוגר הסכ"ג

גיון המחוסר עבודה מזה חמש שנים — מפני ששום מפעל בארץ אינו מוכן להעסיק סיק כימאי ערבי — כשהוא משלים כמעט עם גורל הכינוס להצלת תרבותו. ולא נמצא הנביא שיקום ויוצק לאחאב על הגבלה שנעשתה בישראל.

אמרו לו במתק שפתיים, "ותקבל את הי רשיון!"

מהירות ההסכמה הפתיעה את הפלח. ידי-עתו בקריאה ובכתיבה הפתיעה כעבור רגעים אחדים את נציגי המושל. "אני מתחייב לחדר מראש על כל תביעה", נאמר במסמך שהוצג לפלח לתמימה, "שתבוא בגלל כני-עה פיזית, כתוצאה משימוש בחומרי נפץ צבאיים שיימצאו באיזור!"

"זהו רשיון מוות!" קרא הפלח, לנציגים שדיברו אתו עד כה בערבית, "אתם נותנים לי רשות למות מפגזים, או מחמרי נפץ אחרים, על אחירותי!"

האיש לא חתם, וכמוהו עשו כל תושבי הבקעה. רשיון-המוות הפך לסיטום של הי פלחים והם חדלו לבקש את חידוש הרשיון. תביעת צו-על-תנאי נגד משרד הבטחון הבי-אה לביטול מהיר של החתימה על המסמך ולהחזרת נוסח הרשיון החוקי הרגיל, לפי חקנות החרום המנטוריות של המימשל הצבאי.

אנשי השלטון המשיכו לחפש סעיפי חוק שיעזרו להם בגוילת כבשת הרש. לצורך זה השתמשו בצילומי אויר משנת 1944. אנשי המשרד להסדר הקרקעות היו מופתי עים בפני פקיד המשרד בדרג של שופט, טענו בפניו שלפי הצילומים לא היתה הי קרקע, שעל בעלותה מתנהל המשפט, מר ברת שנים רבות. לרוב היה מחליט הי פקיד, לפי חוק הקרקעות המוברות ועל יסוד צילומים ישנים אלה, להפקיע את הקרקע מידי בעליה, ולהעבירה לרשות הי שלטונות. שופטים אלה היו פקידים שהיו צפויים לפיטורים ממש כמו פקיד רגיל, ולא כמו שופט רגיל, שאינו נתון לסכנה זו. רק כאשר נתפס אחד הפקידים-השופטים האלה בלקיחת שוחד הועבר תפקיד השי

★ ★ ★ **פולחה ללא תיווך**

אך ושבע מאות תושבי בענה ואל-פיים וחמש מאות תושבי דיר אל-אסד, הבינו היטב את הרמז. הסולחה בין שני הכפרים נצרכה מייד, וללא תיווך ממשלתי. הוקם ועד פעולה כנגד היוזמה החדשה. כעבור שלושה חודשים היה לוועד מה